

Az újhatvani Szent István templom építéséről

A Pest-Hatvan majd a Hatvan-Miskolc vasútvonalak átadása, majd a cukorgyár felépítése a XIX. század harmadik harmadában komoly gazdasági fellendülést eredményezett. Ennek nyomán Hatvan lakosságszáma is növekedésnek indult. Ezt igazolják a népszámlálási adatok is: míg 1850-ben 2686 fő, 1870-ben már 4491 fő, 1890-ben pedig 7558 fő volt a lakosok száma. A századfordulón 10463-an éltek már az iparosodott településen, 1910-ben 13162 fő, 1920-ban pedig már 15140, 1930-ban pedig 16144 főt írtak össze. A beköltöző lakosok egy része református illetve katolikus vallású volt, míg az egyre erősödő izraelita vallású lakosság a XIX-XX. század fordulóján volt a legnépesebb, miközben számarányuk alig érte el a római katolikus vallású lakosság 8%-át.

Odray Coelesztin hatvani prépost

Ring József helyi építész

Nem csoda hát, hogy az 1900-as évek elején a 8541 főt kitevő katolikus hívek kinőtték a város főterén álló templomukat, és mind sürgetőbbé vált a régi templom bővítése, avagy egy második katolikus templom építése. A hívek megosztottak voltak – a templombővítés vagy templomépítés kérdésében –, de a többség egy új templom építését szorgalmazta az Újsoron, – a mai Szabadság úton –, míg mások a volt Kálvária helyén (az egykori öreg temető területét) tartották ideális helyszínnek egy új templom építésére. Az akkori prépost, Odray Coelesztin viszont a már meglévő Szent Adalbert templom bővítésének a híve volt, és a Heves Megyei Közgyűlésben felszólalva is emellett érvelt ékesszólóan. Ennek nyomán a grémium a hatvani katolikus templom bővítésére kért pénzügyi támogatást meg is szavazta.

1910. március 10-én a Katolikus Körben megtartott Templomépítő Bizottság ülésén Pákh János iskolaigazgató továbbra is kitarzott a bizottság célkitűzése mellett. Sőt később a bizottsági elnök felkérésére Ring József építészmérnök elkészítette és bemutatta egy új templom terveit is. Sajnos arra vonatkozóan nem maradtak fenn dokumentumok, hogy a neves hatvani építészdinasztia képviselője melyik helyszínre is álmodta meg az épületet. De az viszont kiderült, hogy a bizottság több tagja is küldöttségként már jártak a Hatvany-Deutsch családnál is ez ügyben. Ugyanezen év szeptember 8-án, Kisasszony napján annyian voltak a templomban, hogy többen is rosszul lettek, miközben a gyülekezet 200 fős csoportja még nem is volt itthon, mert a máriabesnyői búcsúban tartózkodtak. Mindez újabb lökést adott a bizottság adománygyűjtő törekvéseinek is.

A Hatvani Hírlap 1910. december 4-i számában ezt olvashatjuk a *Templombővítés* cím alatt: „Hatvan katolikus közönségének befogadására immár nem alkalmas az egyetlen templom, ezért is már régebben foglalkoznak új templom építés vagy a meglévő kibővítés kérdésével. A templom építési bizottság, melynek világi elnöke gr. Keglevich Gyula orsz. képviselő, egyházi elnöke pedig Odray Coelesztin prépost, a bővítés mellett foglalt állást és legutóbb tartott gyűlésén a gyűjtés energikusabb folytatását határozta el. Bemutatásra került a műemlékek országos bizottságának ajánlásával Lux Károly terve, mely 100.000 K költséggel irányozza elő a bőví-tést. E terv kivitele mellett foglalt állást a bizottság, egyben Papp József templomépítési pénztáros indítványára elhatározták, hogy a váci

püspökhöz küldöttségileg járulnak hathatós támogatást, és azt kérve, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszterhez vezesse a hatvaniak küldöttségét.

Hatvan katolikus közönsége igényt tart arra a mintegy 23.000 koronát kitevő alapra, mely a II. József császár által eltörölt kapucinus rend hatvani zárdájának eladási árából befolyt. Csak természetes, hogy a vallásalap támogatását is igénybe óhajtják venni. Mindezekkel egyidejűleg mozgalmat indítanak egyházközség létesítésére is. A magunk részéről is azt a nézetünket hangoztatjuk, hogy ezekkel a széleskörű agitációkkal egy új, a célnak bizonyosabban megfelelő templom építése is keresztül vihető. Szerintünk a bővítés félmunka, melyet néhány éven belül követnie kell egy új templom építésének. A nagy közvélemény is az új templom építése mellett foglalt állást és valóban meglepő, hogy az építési bizottság a közvélemény ellenére hoz határozatokat a célt ki nem elégítő templombővítés érdekében... Értésüléseink szerint az eddigi gyűjtés eredménye 1250 K, mely összesen kívül e célra rendelkezésre áll a Báró Hatvany család 10.000 K adománya." A továbbiakban a cikk írója értetlenségét fejezi ki a templom bővítés további erőltetése miatt, és arra biztatja a bizottságot, hogy egy új templom építése mellett foglaljon állást inkább.

Közben az újhatvani városrészben élő vasutasság körében is megfogalmazódott a templomépítés gondolata. 1907-ben Csekő Gyula nyugdíjas főkalauz javaslatára engedélyt kértek Heves Vármegye Közgyűlésétől templomépítés helyszínéül szolgáló telek megvásárlására, amelyhez a pénzt közadakozásból kívánták előteremteni. A pénzgyűjtési engedély megérkezése után tíz év elmúltával összejött a kívánt összeg, és 1917-ben sikerült is az egrri Agrár Takarékpénztár Részvénytársaságtól egy telket e célra megvásárolniuk, és telek-könyveztetniük. Közben Pákh helyére a Templomépítő Bizottság elnöki tisztére Szémann Ágoston újhatvani gyógyszerészt választották meg, aki szintén az új városrészt ajánlotta a leendő katolikus templom helyéül. Indoklásul felhozhatta, a rohamosan épülő városrész lakosságának problémáját, akik számára akkoriban a vasúttelepi elemi iskola egyik terme szolgált hitéleti helyszínül szombatonként.

Csáky Károly váci püspök

Hanauer Á. István váci püspök

Az első világháború kitörése megint megakasztotta a templomépítési törekvéseket, hiszen mind országos, mind helyi szinten más dolgokra helyeződött a hangsúly. Nyilván az egyre nehezebb helyzetbe kerülő lakosság adakozókedve is alábbhagyott. Arra vonatkozóan sincs sajnos adatunk, hogy az összegyűjtött pénz értékállóságát sikerült-e megóvni, vagy pedig elinflálódott, mint ahogy annyi más egyesület, egyesület, szervezet pénzbeli vagyona is. Közben a plébániáról behívót kapott Sztankó Albert segédlelkész is, illetve Odray prépost pedig önként vonult tábori lelkészi szolgálatra. Így sokkal nagyobb gond volt az itthon maradtak lelki gondozása, semmint egy új templom ügyének életben tartása. A háborúban a katonai kórházakban kezelt katonák lelki életének önfeláldozó gondozásában végzett hősies tevékenységéért Károly király a II. osztályú Polgári Honvédelmi Érdemkereszttel tüntette ki Odray Coelesztint. Visszatérve a szolgálatból újra átvette a plébánia irányítását, és a helyzet normalizálódásával a hívek egy része is visszatért a hitélethez. Az általános szegénység miatt az egyházközségnek nem volt stólajvedelme, így Csáky Károly váci püspök segítségét kérték a helyzet rendezéséhez.

1919-ben Csáky meghalt, és a helyére 1919. szeptember 19-én kinevezték megyéspüspöknek Hanauer Á. Istvánt, aki nagy erővel hozzá fogott az egyházmegyéjében a hitélet fellendítéséhez, a plébániák működésének megreformálásához. 1920. tavaszától a megyéspüspök végig látogatta az egyházmegye területén fekvő plébániákat, és mindenhol személyesen tárgyalt a szolgálatot végzőkkel. 1920. július hóban érkezett Hatvanba. Megbeszélést tartott Odrayval is, sőt egyenként találkozott az itt szolgáló lelkészekkel. Körútja végén a hitélet és a papi fegyelem megerősítését tűzte ki céljául. Ezt megvalósítandó 1921-ben – majd később 1930-ban is –, Egyház-megyei Zsinatot rendezett. A korszak katolikus egyházi megújulásának, a hitélet elmélyülésének, a lelkipásztori tevékenység hatékonyabbá és intenzívebbé válásának jelentős impulzusokat adott a rendezvény. A buzgó főpásztor a helyi papság problémáinak megoldását, a felmerülő gondok orvoslását, a szorosabb kapcsolat megerősítését ígérte. Nem sokkal később „a megyéspüspök kezdeményezte Odray prépostnak a hatvani javadalomból való felmentését.” Sőt 1921. július 31-től ifj. Révész István adminisztrátort bízta meg a hatvani plébánia összes lelki és anyagi ügyeinek a vezetésével. Odray nem nyugodott bele a döntésbe, kapcsolatrendszerét kihasználva panasszal fordult a Szentszékhez, és folyamodott a javadalomból történt megfosztása miatti helyzet kivizsgálásához, sőt még Rómába is elutazott személyes ügyeinek intézésére. A Vatikánban azonban nem járt sikerrel. A prépost felmentésének és nyugállományba helyezésének okát teljes egészében nem hozták nyilvánosságra, de talán az is benne lehetett, hogy az új templom építésének ügyét nem képviselte erőteljesen, és nem tudta előmozdítani ennek a sürgető problémának a megoldását. Miközben a váci püspök pedig egy új templom megépítésében látta a megoldást. Végül Odraynak el kellett hagynia a préposti széket, és Hanauer a megüresedett helyre 1923. szeptember 15-i hatállyal pályázatot hirdetett. „A pályázat azzal a megszorítással van hirdetve, hogyha a körülmények azt követelnék, akkor még egy templom szereztessék.” – állt a kiírásban. Tehát eldőlt: egy új templom építésének eljött az ideje, amelyet az utódnak kell megvalósítania.

1924 január 1-vel nevezte ki a préposti javadalomba a váci püspök Lévy Mihályt, aki nagy lelkesedéssel fogott hozzá az egyházközség megújításának, és a püspöktől kapott templomépítési feladatok véghez vitelének. Fáradhatatlan munkával és Németh Vince valamint Kisznyér Kálmán lelkipásztorok és Hirling János esperes segítségével jól haladtak az előkészítő munkálatok. Mivel az újhatvani városrész igen távol esett a belvárosi templomtól, ezért Hirling a vasúttelepi iskola tornatermében, illetve a Daliban tartott istentiszteletet, hitoktatást, míg a ferences rend tagjai mozgó pasztorációt végeztek ezen a kieső területen. Ez magában foglalta nemcsak az ige-hirdetést, hanem a különböző kulturális tevékenységeket, az emberbaráti szeretet cselekedeteit, a liturgiát, a kate-kézist, tehát számtalan tevékenységi területet felölelő szolgálatot. Vagyis ún. népmissziót jelentett, amit P. Oswald, P. Hermenegild és P. Appoliner atyák végeztek. Ekkor fogalmazódott meg a prépostban, hogy a templomnak Újhatvan központjában kell felépülnie, és abban a ferencesek teljesítsenek szolgálatot, ezért 1926-ban levélben kereste meg P. Ungváry Antal tartomány főnököt, érdeklődve, hogy milyen feltételek mellett telepednének le Újhatvanban a ferencesek.

A váci püspök Hirling János esperest bízta meg a templom építés feladatainak koordinálásával. Ekkor született az a döntés is, hogy a már megvásárolt telek nagysága és fekvése nem kielégítő egy templom felépítésére, ezért azt eladják. Közben 1925-ben Lévy elérte, hogy a MÁV Igazgatósága ezer négyszögöles ingatlant, vagyis a mai templom helyét adományozta a hatvani egyházközségnek. A Magyar Katolikus Vallásalap 3940 pengőt utalt ki templomépítési céllal 1927-ben, míg ugyanerre br. Hatvani Endre 16. 000 pengőt ajánlott fel.

Az egykori Közbeszerzési Értesítő elődjének tekinthető Munkaadó című lap 1928. február 8-i számában jelent meg az alábbi hír:

A hatvani róm. kath. egyház tanácsa.

Tervpályázati hirdetés.

Hatvan község róm. kath. egyháztanácsa határozata alapján Újhatvanban létesítendő róm. kath. templom terveinek beszerzésére nyilvános tervpályázatot hirdet. A részletes tervezési program és a helyszínrajz az egyházközség elnökénél beszerezhető.

A zárt és pecséttel ellátott, borítékban elhelyezett tervek névaláírás nélkül, zárt, jeligés levéllel ellátva 1928. évi március hó 1-én déli 12 óráig adandók be az egyháztanács elnökénél.

I. díj: 800 pengő; II. díj: 400 pengő; III. díj: 250 pengő. Ezenkívül az egyháztanács fenntartja magának a jogot, hogy a bírálóbizottság javaslatára esetleg három darab pályamunkát 200—200 pengőért megvásárol.

Hatvan, 1928 január 21.

Lévay Mihály s. k.

vál. püspök, hatvani prépost, az egyháztanács egyházi elnöke.

Lévay Mihály prépost

Hirling János esperes

Azért azt láthatjuk, hogy abban az időben sem adtak túl sok időt egy-egy nagyobb lélegzetű munka megvalósításának, bár bizonyos vagyok benne, hogy a tervezőirodáknak, ill. a nagyobb presztízzsel bíró jó nevű tervezőknek előre kész sablonépítési terveik voltak, amiket egy-egy kiírásakor csak a helyi viszonyokra kellett adaptálniuk. Másrészt, mivel több, mint két évtizede elkezdődött a templom építésének ügye, ami kisebb-nagyobb kanyarokat vett ugyan, de tudvalevő volt, hogy előbb-utóbb megjelenik a tervpályázat, ezért a bennfentes tervezők bizonyosan már felkészültek erre az eshetőségre. A pályázatra 48 tervrajz érkezett be, amelyet a Templomépítő Bizottság bíralt el, és ők Irsik László – Nagy András tervét találták a legjobbnak. Egy templom építése már abban az időszakban is kitüntetett figyelmet kapott, így természetesen az építész szakma is kíváncsi volt a tervekre. Ezért a Magyar Építőművészet szaklap 1928. évi 5-6. számában a legjobbnak tartott, és díjazott terveket leközölte.

I. díj: Irsik László és Nagy András terve

II. díj: Thomas Antal munkája

További megvett tervek: Szeghalmi Bálint, Károlyi Emil és Rimanóczy Gyula munkái voltak.

Emellett a kivitelezésre is pályázatot hirdettek a Vállalkozók Lapja 1928. június 21-i számának 10. oldalán az alábbi feltételekkel:

Versenyárgyalási hirdetés.

A hatvani róm. kath. Egyházközség versenyárgyalást hirdetés az ujhatvani kerületben építendő templom vállalatba adása tárgyában.

Az ajánlatok az összes munkálatok és pedig: Föld-, kőműves-, elhelyező-, szigetelő- és vasbeton-, ács-, tetőfedő- bádogos-, burkoló-, asztalos-, lakatos-, mázoló-, üveges-, burkoló- és villanszerelő munkálatok végrehajtására teendők. A pályázni óhajtok ajánlataikat „Ajánlat az ujhatvani róm. kath. templom építési munkálataira“ felírással ellátott, pecsétes, lezárt borítékban 1928. június hó 30-án, szombaton déli fél 12 óráig a hatvani róm. kath. plébánia hivatalban tartoznak benyújtani. Az ajánlat az előírt ajánlati minta és ajánlati költségvetés felhasználásával teendő, az ajánlati költségvetésben az egységáragakat nemcsak számokkal, hanem betűvel is be kell írni. Az ajánlatok mellé a vállalati összeg 5 százalékanak megfelelő bántépen készpénzben, takarékpénztári betétkönyvben vagy elfogadható értékpapírokban az Egyházközség pénztáránál letétbe helyezendő s az erről szóló letét kinyugta a benyújtott ajánlathoz csatolandó.

A tervek a hatvani róm. kath. plébánia hivatalban, valamint Budapesten a Műegyetemen (fesz. 34.) Irsik László és Nagy András tervező építészeknél délelőtt 9—2 óráig minden nap megtekinthetők, esetleg a szükséges felvilágosítások megadhatnak, ugyanezen helyeken az ajánlati költségvetési kiírás és kötelező ajánlati minta példányonként 10 %-ért megkapható.

Az építendő Egyházközség fenntartja magának azt a jogot, hogy az ajánlatok közül, az ajánlati összegre való tekintet nélkül szabadon választhat, vagy esetleg valamennyi ajánlatot visszautasíthatja. Azok az ajánlattevők, akik a munkálatok teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban képesítéssel, ill. törvényes jogosítvánnyal bíró megbízottakat megnevezni.

Az ajánlatok a hatvani róm. kath. Egyházközség hivatalos helyiségében, a plébániahivatalban 1928. június hó 30-án, déli 12 órakor fognak felbontatni, az ajánlattevők, ill. képviselőik jelen lehetnek.

Az ajánlattevők ajánlataikkal 1928. július 15-ig maradnak kötelezettségben.

Hatvan, 1928. június hó 14-én.

Róm. kath. Egyházközség

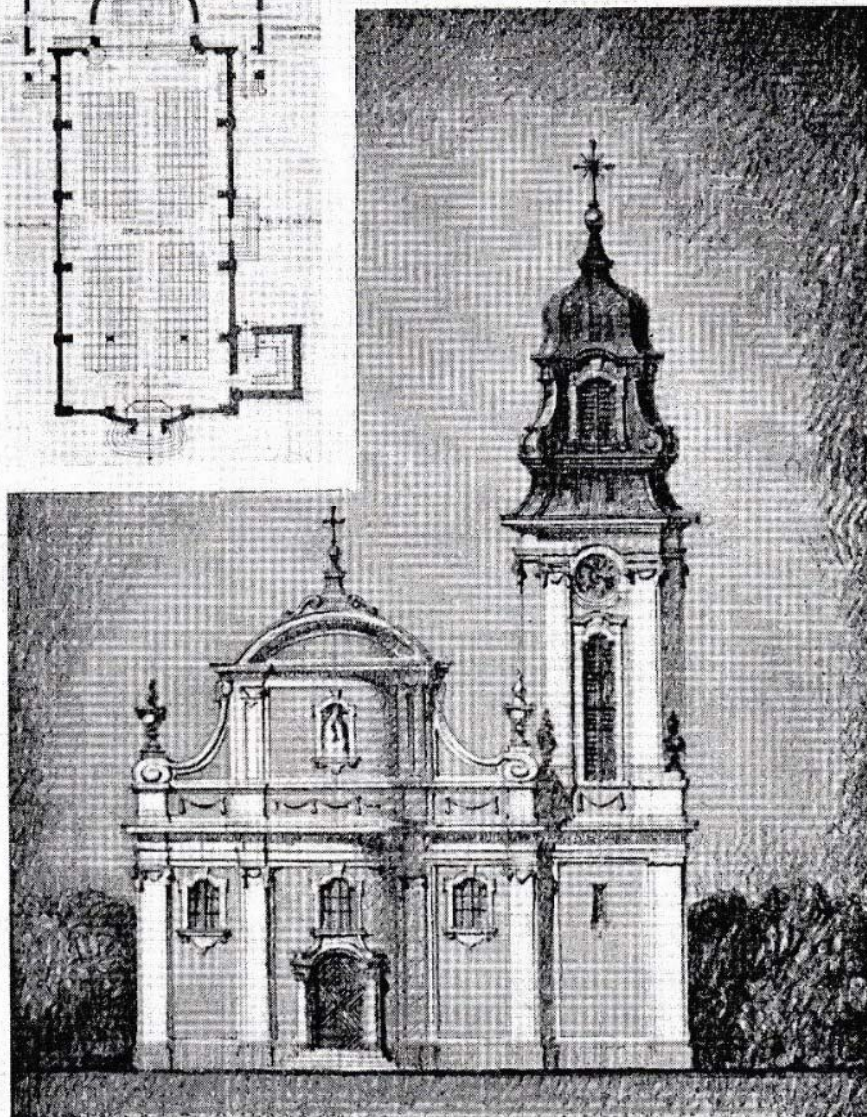
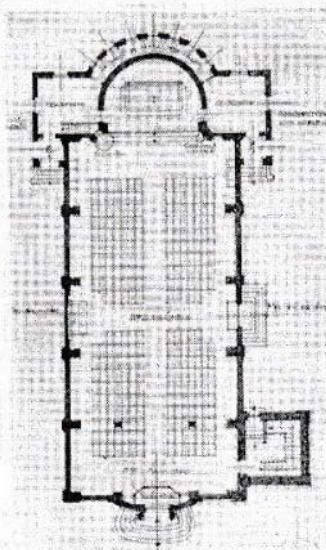
A felhívásra öt cég jelentkezett, ám olyan magas építési költségeket fogalmaztak meg, amely nem állt rendelkezésre. Ezért július 3-án új pályázatot hirdettek. Ezen már módosított költségvetéssel négy cég indult, és közülük a hatvani Ring cég nyerte el a megbízást. Részlet a Technika című folyóirat 1928 évi 7., szeptemberben megjelenő számából:

Irsik—Nagy: Az épülő ujhatvani róm. kath. templom

Lapunk az új tanév első számában a »Veni Sanctus« gondolatával műmellékleten hozza Irsik László és Nagy András oki. építészek műegyetemi tanársegédektől az ujhatvani róm. katolikus templom tervének főhomlokzatát és alaprajzi megoldását. Még tavasszal a hatvani egyházközség az erősen fejlődő új városrész hívői számára egy csupán 600 személy befogadására alkalmas templom terveire hirdetett jelíges pályázatot. 48 pályázó közül a zsűri I. évv. Mihály c. püspök elnökletével Foerk Ernő műépítész, a szegedi fogadalmi templom nagynevű tervezője előadói javaslata alapján a bemutatott tervet egyhangúlag az első díjjal tüntette ki és szerzőit az egyházközség rövidesen meg is bízta a végleges tervek elkészítésével.

A tervek el is készültek, de már nem 600, hanem kb. 1200 hívő befogadására alkalmas méretekkel s azoknak kivételével Hanauer István megyéspüspök jóváhagyása után az egyházközség nyilvános versenyárgyaláson Ring Gyula rt. építési vállalkozó céget bízta meg. Az építkezés oly erővel haladt, hogy jelenleg (1928 ősze vége, tél eleje – szerk. megj.) már éppen tető alá került, bevakolása és berendezése azonban a téli időszakra való tekintettel csak tavaszra marad. A templom tervezet egyhajós elrendezésű, egyszerű megjelenésében a hazai barokk formák alkalmazásával igyekszik az építményt méltóvá tenni nemes rendeltetéséhez. Szerkezeti megoldása vasbeton keretek közötti kitöltőtégla-falazat vasbetondonga lefedéssel, ács szerkezetű fedélszékkal, palázzal, a toronysisakon vörösréz borítással, művészi díszítésekkel. Az építkezés költségei kb. 120.000 P-t fognak kitenni.

IRSIK KÁLMÁN ÉS
NAGY ANDRÁS

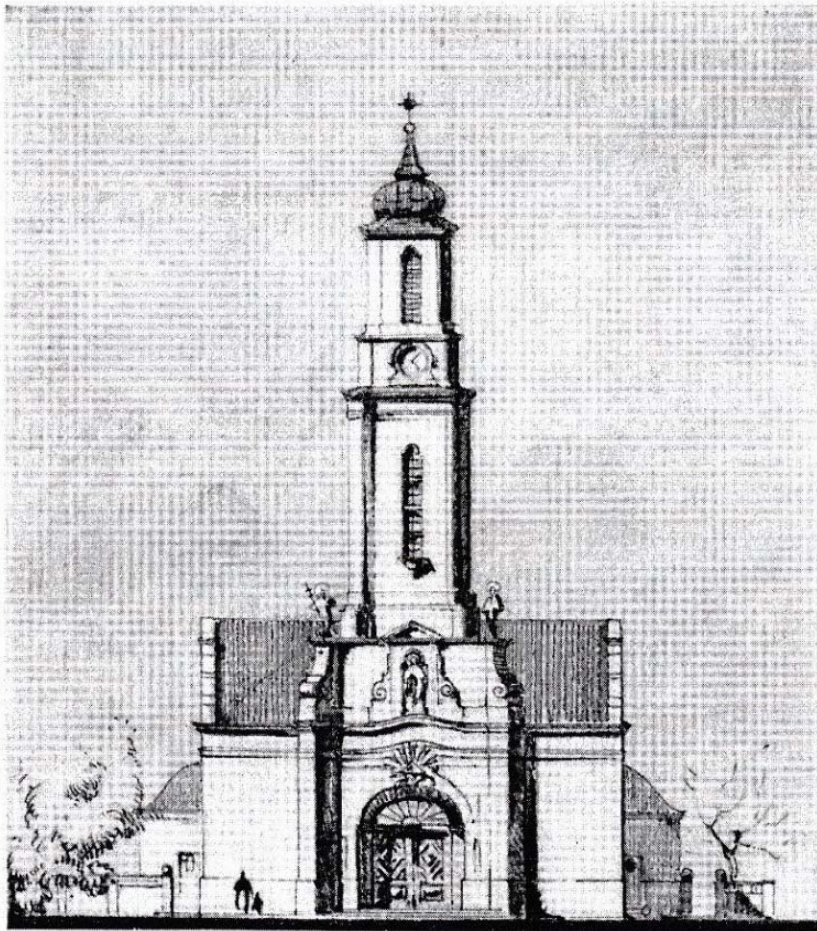

I. Díj

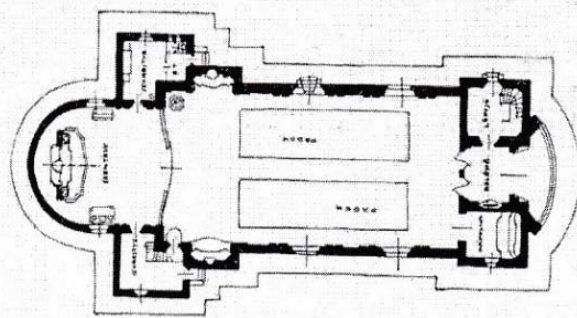
AZ ÚJ-HATVANI RÓM. KATH. TEMPLOM TERVPÁLYÁZATA

Az I. helyezett pályamű Irsik László (a közlésnél véletlenül elírták a nevét Kálmánra) és Nagy András pályaműve volt, melyért 800 pengőt kaptak.

THOMAS ANTAL

FŐHOMLOKZAT
AZ ÚJHATVANI RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOM TERVPÁLYAZATA

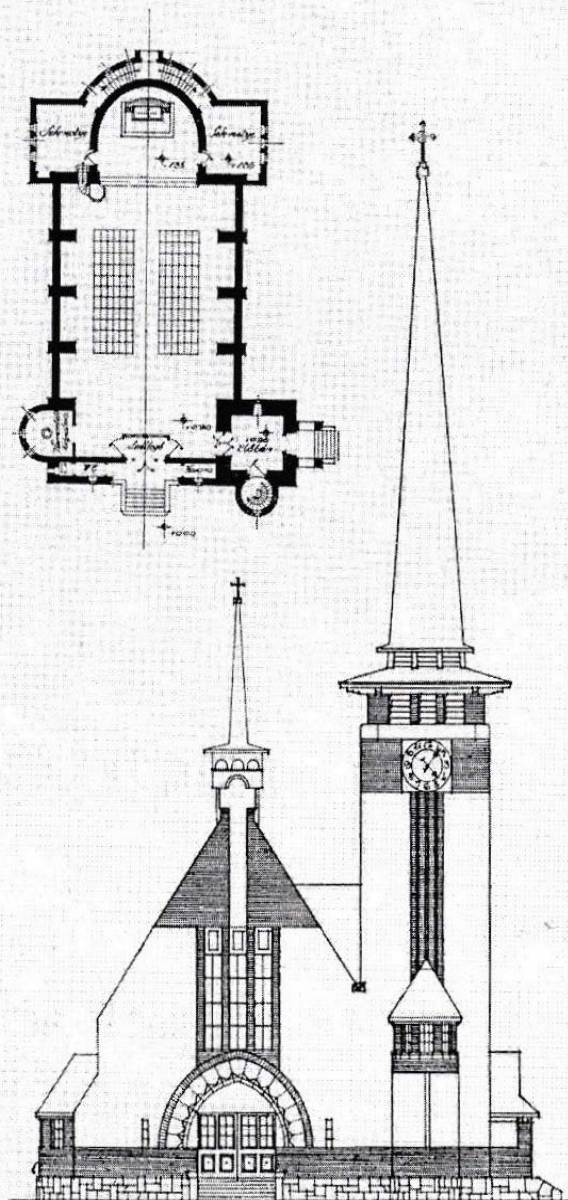

ALAPRAJZ

II. DÍJ

A II. helyezett Thomas Antal terve lett, aki ezért a tervért 400 pengő jutalomba részesült.

SZEGHALMI BÁLINT

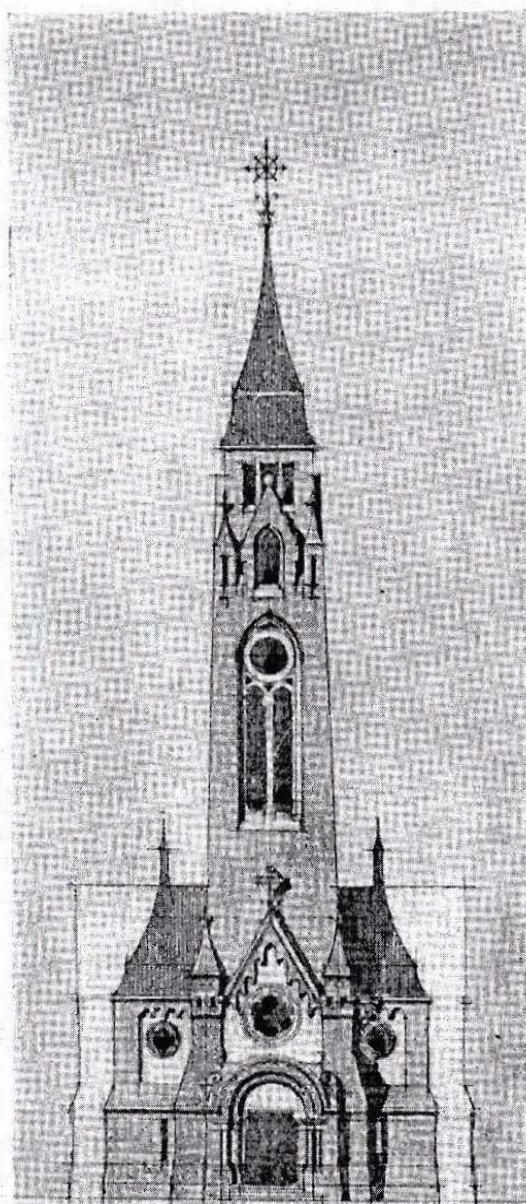
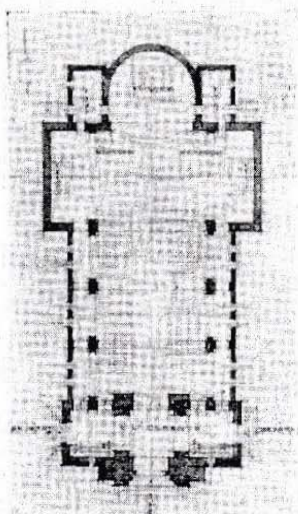
MEGVETT TERV

AZ ÚJ-HATVANI RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOM TERVPÁLYÁZATA

A Templómépítő Bizottság megvételre ajánlta még Szeghalmi Bálint tervét

KÁROLYI EMIL

MEGVETT TERV

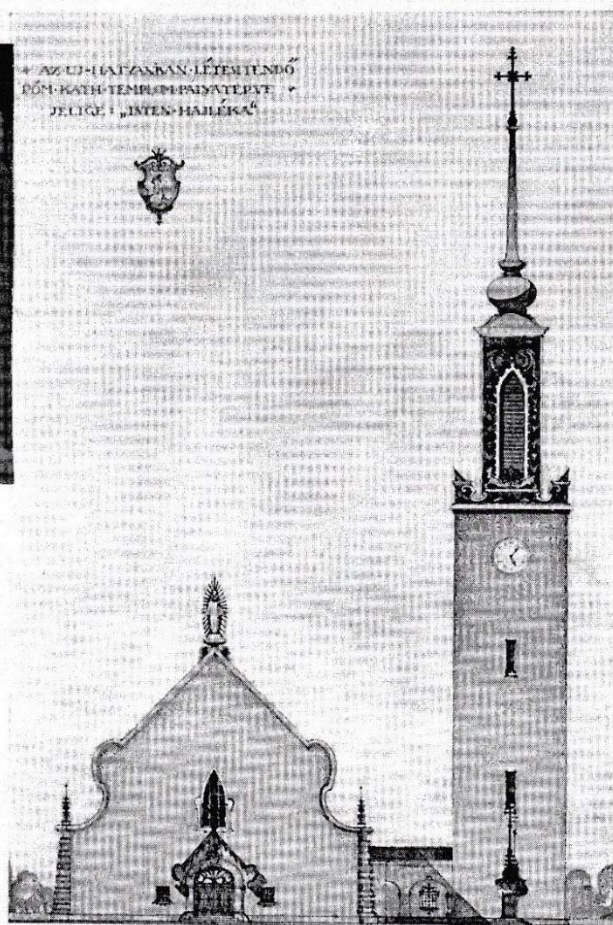
AZ ÚJHATVANI RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOM TERVPÁLYÁZATA

A Templómépítő Bizottság szintén megvételre ajánlotta még Károlyi Emil tervét is.

RIMANÓCZY GYULA

RIMANÓCZY GYULA 1903 - 1958

AZ ÚJ HATVANI RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOM TERVPÁLYÁZATA

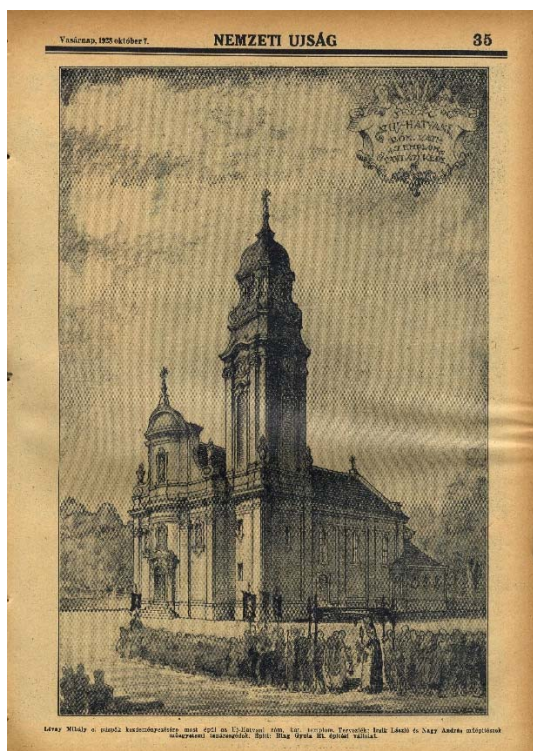
A Templómépítő Bizottság megvételre ajánlotta még Rimanóczy Gyula tervét is. A pályázatra beérkezett 48 terv egy részét hét napig kiállították a község háza nagytermében is, ahol a település lakossága is megtekinthette azokat, majd utána továbbították a Magyar Mérnök és Építész Egylet kiállítására, Budapestre.

A Munkaadó újság 1928. június 27-i számában jelent meg ez a hír, melyben kivitelezőt kerestek a templom építésére:

Templomépítés. A hattvani róm. kath. egyházközség 1928. évi június hó 30-án, szombaton déli 12 óráig a hattvani róm. kath. plébániahivatalban versenytárgyalást hirdet az újhattvani kerületben építendő templom vállalatbaadása tárgyában. Az ajánlatok az összes munkálatok és pedig: Föld-, kőműves-, elhelyező-, szigetelő- és vasbeton-, ács- tetőfedő-, bádogos-, burkoló-, asztalos-, lakatos-, mázoló-, üveges-, burkoló- és villanszerelő munkálatok végrehajtására teendők. Tervek a hattvani róm. kath. plébániahivatalban és a Műegyetem Irsik László és Nagy András terv. építészeknél megtekinthetők.

Róm. kath. egyházközség.

A felhívásra öt cég jelentkezett, ám olyan magas építési költségeket fogalmaztak meg, amely nem állt rendelkezésre. Ezért július 3-án új pályázatot hirdettek. Ezen már módosított költségvetéssel négy cég indult, és közülük a hattvani Ring cég nyerte el a megbízást.

A Nemzeti Újság már a leendő templom képét is közölte

Az építők felsorolása a templom bejáratánál lévő emléktáblán

Magáról a templom felszenteléséről csak egy rövid híradást adnék közre, amely a Nemzeti Újság 1929. augusztus 22-i, csütörtöki számának 11. oldalán így tudósított:

„EGYHÁZI ÉLET - Hanauer A. István megyéspüspök Hatvanban felszentelte a munkások templomát

Hanauer A. István váci megyéspüspök nagyszabású ünnepség keretében Szent István napján szentelte fel a hat-vaniak új templomát, amelynek építési költségeit az ujhatvani vasutasok, munkások és egyszerű földműves emberek teremtették elő. Az érkező megyés főpásztort Gyürky Imre köszöntötte népes küldöttség élén, amelynek tagjai voltak: Okolicsányi Imre alispán, Balázsovcics Oszkár képviselő, Cserey Jenő vezérőrnagy, Hangay Richárd kerületi esperes, Szinnyei-Merse Jenő cs. és kir. kamarás, Hatvan képviselője és még többen mások. A püspököt Léway Mihály c. püspök, pápai prelátus. hatvani prépost-plébános fogadta a helyi és környékbeli papság élén a belvárosi (szerk. megj.) plébánián, ahonnan a megyés főpásztor kíséretével együtt az ujhatvani templomhoz vonult. A templomszentelési szertartás után az oltárnál az első misét Hanauer A. István püspök mondotta és több, mint ezer hívőt meg is áldoztatott.

Léway Mihály c. püspök pedig magas szárnyalású szentbeszédet intézett a résztvevők óriási seregéhez, amelynek soraiban ott volt: Ghillányi Imréné bárónő, Szinnyei-Merse Jenő képviselő és felesége, Csépany Géza választott képviselő, Kele István apátplébános, Gámán Gábor igazgató, Bogyós Ottó Máv. igazgató, és Mattheidesz Károly állomásfőnök, és még sok más előkelőség. Délben többszáz teritékes bankett volt, amelyen lelkes ünneplésben részesítették a megyés főpásztort.”

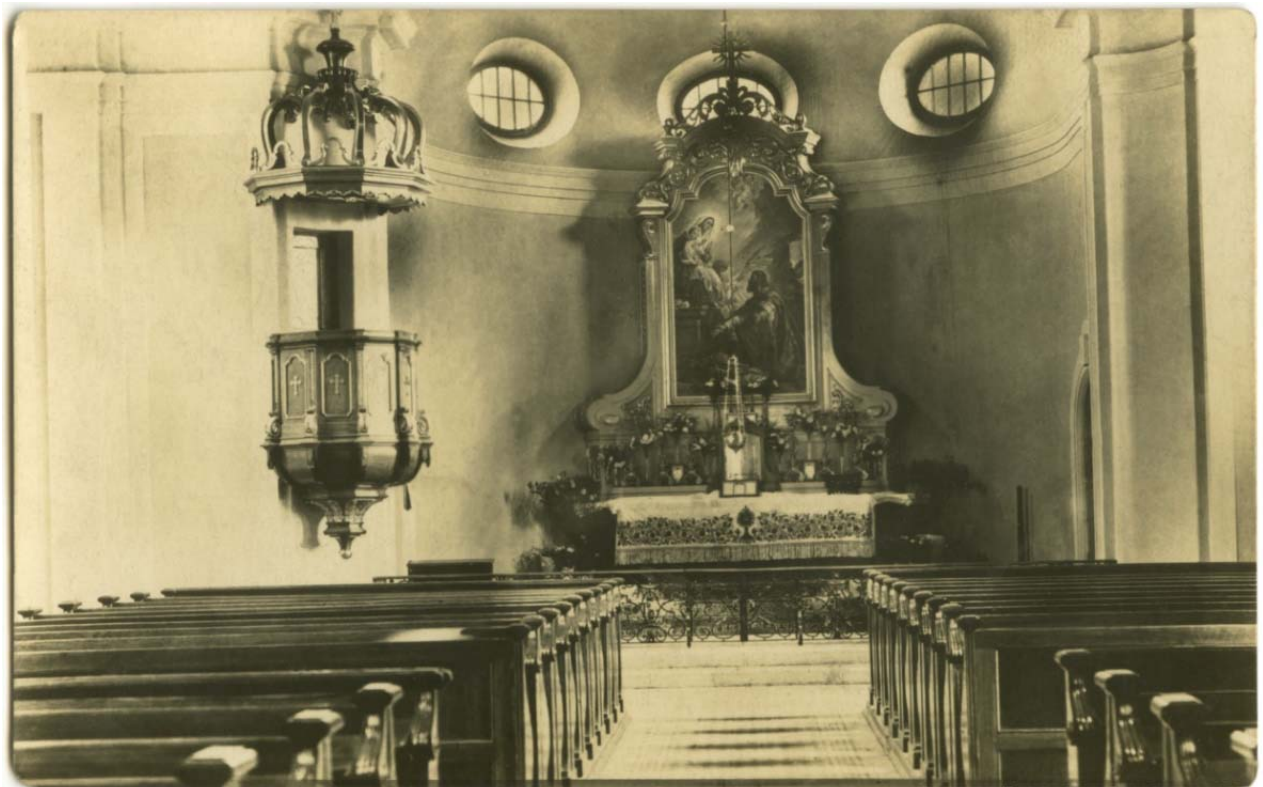
(Aki kíváncsi a templomszentelés konkrét eseményeire, a mellékletben megtalálható Új Nemzedék című újság 1929. augusztus 22-i számában megjelent részletes tudósítást is elolvashatja.)

Mint a fentiekből is kiderült a templomot Irsik László és Nagy András műegyetemi tanárok tervezték, és amelyet az akkor még élő hatvani prépostról elnevezett Léway Mihály téren kezdtek el felhúzni. Irsik volt az építésvezető, aki kikötötte, hogy csak az általa megvizsgált és jóváhagyott építési anyagok kerülhetnek beépítésre. A tervezők a keresztény építészeti hagyományt követve egy neobarokk stílusú, historizáló templomot terveztek, amelynek külső megjelenésében az elengedhetetlen templomtorony jelenti a központi elemét. Az egyhajós, egyetlen homlokzati tornyú épület egy hatalmas betongyűrűn

nyugszik. A belső mennyezet, a pillérek, és az épület földalatti összeköttetései is mind betonból készültek. Erre épültek rá a masszív oldalfalak, amelyek a boltozatot tartják, ami téglából és kőből készült. Magának az ötboltozatos térnek a kialakítása is költséges volt, hiszen a tartó falakat is megfelelő vastagságúra kellett méretezni ahhoz, hogy a boltozatok nagy vízszintes vállnyomását kibírják.

A belső elrendezését tekintve a hosszanti irányú tér indoka, hogy a liturgián részt vevők számára a jó látási és hallási feltételeket biztosítsa az épület belső tere. Alaprajzát tekintve a bejáratot követi az előcsarnok, majd az ötboltozatos templomhajó, amelynek végén helyezkedik el a templom feje és szíve, vagyis a félkupolában rejtőző szentély és a leghangsúlyosabb elemnek számító oltár. A szószer az evangéliumi oldalon került kialakításra, míg az áldoztatórács a szentély terét nemcsak fizikálisan, de vizuálisan is elválasztja a hajótól. Ez adja meg a belső templomszerűségét, no és freskók. Az épület formai, alaprajzi kialakításán túl a benne elhelyezett szigorú ikonográfia alapján megkomponált képzőművészeti alkotások, melyek soha nem elválaszthatóak a liturgiától, és egytől-egyig az Istennel való találkozás helyét jelölik ki.

A templom főoltárát szintén Irsik tervezte, melynek középpontjában Benczúr Gyula: Szent István felajánlja a koronáját Szűz Máriának című képének másolata van. A két mellékoltár - a Jézus szíve ill. a Szűz Mária mellékoltár -, a gyóntatószék és a neobarokk berendezési tárgyak is a templom díszei, amelyek a ferencesek pécsi műhelyében készültek. A lecke-oldali, fából készült „Jézus Szíve”-oltár oromzatán levő képre Szent Ferenc stigmatizációját festették. A mellékoltárok szobrait Máriahegyi (Krausz) János pesti mester készítette: a Mária-oltáron egy fából készült Mária szobor, a bal oldalon 12 csillaggal körülvett Szent Szűz egy földgömbön állva kígyóra tapos, illetve egy fából készült Szent József szobor látható. A II. világháború után Babos István aranyozó mester restaurálta a szobrokat.

Ezen a képslapon látszik, hogy a szentély az avatáskor még nem volt megfestve

Érdekességképpen megemlítem, hogy a templom felszentelésekor 1929-től 1937-ig a szentély nem volt még kifestve, ezért a maga csupaszságával teljesen más hatást mutatott, mint amikor ez is megkapta a díszítő festését. Csak 1937-ben készült el Márton Lajos ú. Botticelli-technikával festett

freskója, amely Krisztus királyt, mint Pantokratort ábrázolja. (A Boticelli technika lényege, hogy egy képen több jelenetet ábrázol a festő, ezzel mintegy káoszt teremtve a képen, de ha a jeleneteket külön-külön nézzük, akkor kiderül, hogy az egyik a másiknak a folytatása.) A lecke oldalon Szent László, az evangéliumi oldalon Szent Margit látható. A diadalív közepét isten báránya, míg a jobb oldalon angyalok és egy ferences barát látható, míg a baloldalt Bayroni Szent Pascal és egy bárány képe díszíti.

Itt már látható a szentély is megfestve

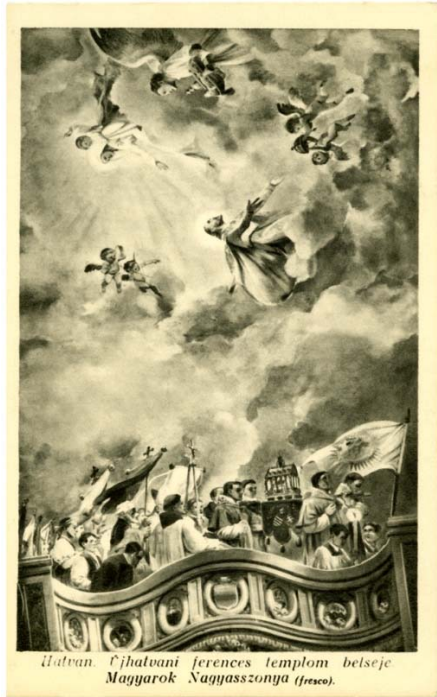
Az oltár felett Jézust, mint pantokratort ábrázolják

A szentélyt követő első boltmező közepén Szent István felajánlja Szűz Máriának a koronát, a jogart és az országalmát. A jobb oldalon Szent Imre látható nevelőjével Szent Gellért püspökkel, őket cserkészek követik zászlókkal. Az első boltmező bal oldali Magyarok Nagyasszonya freskóján egy körmenetet láthatunk, elől a Máriás lobogó, mögötte ferences szerzetesek a Szent Jobbot viszik.

A második boltmezőben közepén az órát ábrázoló napszimbólumnak kialakított szellőzőrácsot angyalok veszik körül. A jobb oldalon Szent Ferenc, a baloldalon Szent Erzsébet áll árvákkal, a freskó sarkában pedig egy koldus látható.

A harmadik boltmező közepén "IHS" szimbólum, körülötte szárnyas szívek. A jobb oldalon háttérben az országház magasodik, az előtérben a párnára helyezett Szent Korona előtt térdel a fiatal utolsó apostoli magyar király IV. Károly, akit 2004. októberében boldoggá avatott a pápa. Ez a festmény az 1930-as években kivételesnek számított. Őt két oldalról magyar főurak, katonák, és a köznép veszi körül. A másik oldalon a Szent Péter bazilika sziluettje látható, előtérben II. Pius pápa és udvartartása egy ferences barát társaságában.

A negyedik boltmezőben közepén a szellőzőnyílást rejtő felhőzeten az angyalokkal körülvett Jézus áll, egyik kezében kenyeret a másik kezében rózsát tart. A jobb oldalon angyalok hozzák Jézustól a kenyeret Páduai Szent Antalhoz és szegényeihez. A bal oldalon látható Lisieux-i Kis Szent Teréz, aki felé puttók viszik a rózsát Jézustól.

Az első boltmező bal oldalán lévő freskó részlete

Az első boltmező középső és jobb oldala egy képeslapon

A *Hatvan képes levelezőlapok tükrében* című könyvben benne vannak azok a képeslapok is, amelyeket a két világháború között a templomról és a mennyezeti freskók egy részéről kiadtak. Akkoriban ezeket fekete-fehérben nyomtatták, de akinek volt alkalma megtekinteni a freskókat a maguk teljes valóságában, azokra bizton állíthatom, hogy igen különös hatást gyakorolnak. Hajós-Baku Eszter így fogalmazta ezt meg: „Az égbolt s a keresztény ikonográfiában a mennyország ábrázolásai egyaránt azt az alapélményt nyújtják, hogy a befogadó vizualizálni tudja a valóságot és a transzcendentális, mennyei királyságot egyaránt. Ezt a hatást sok esetben a mindent elborító festészeti megoldások nyújtotta illuzionisztikus elemek teszik teljessé, valamint az a törekvés, hogy a belső téralakítás és a szerkezeti megoldások súlytalanságot, lebegést sugallnak, az esetlegesen beszűrődő fény pedig önálló szimbolikus jelentést kap, melyek együttesen szemlélődésre, elidőzésre készítetik a befogadót.”

Apropó fény! A templomhajó két oldalán elhelyezkedő színes üvegablakokat Palka József budapesti üvegfestő készítette. A bal oldalon hat ablak van, a jobb oldalon meg csak öt, mert a hatodik helyén egy kis kápolna található. Az oltártól nézve - baloldalon Szent Klára, a Szeplőtelen Szűz, Szent Erzsébet, Szent Margit, Boldog Kinga és Kapisztrán János alakját, míg a jobboldalon Bayroni Szent Pascal, Szent József, a stigmatizált Szent Ferenc, Szent László és Szent Imre képeit láthatjuk.

A templombelső berendezése is hűen alkalmazkodik a hosszanti elrendezéshez. A templom egyik díszje a keresztelőkút, amely márványból faragott. Az oltárral szemben elhelyezkedő karzaton található a templom orgonája, mely kiváló hangszerként mind a mai napig szolgálja a híveket. Azt viszont kevesen tudják, hogy a II. világháborús front közeledtekor Török Gyula tanár leszerelte a 68 sípos orgonát, és saját otthonának pincéjében rejtette el, és az így vészelt át a bombázást, és menekült meg a pusztulástól.

A Török Gyula tanár által megmentett orgona

Az egyik üvegablak

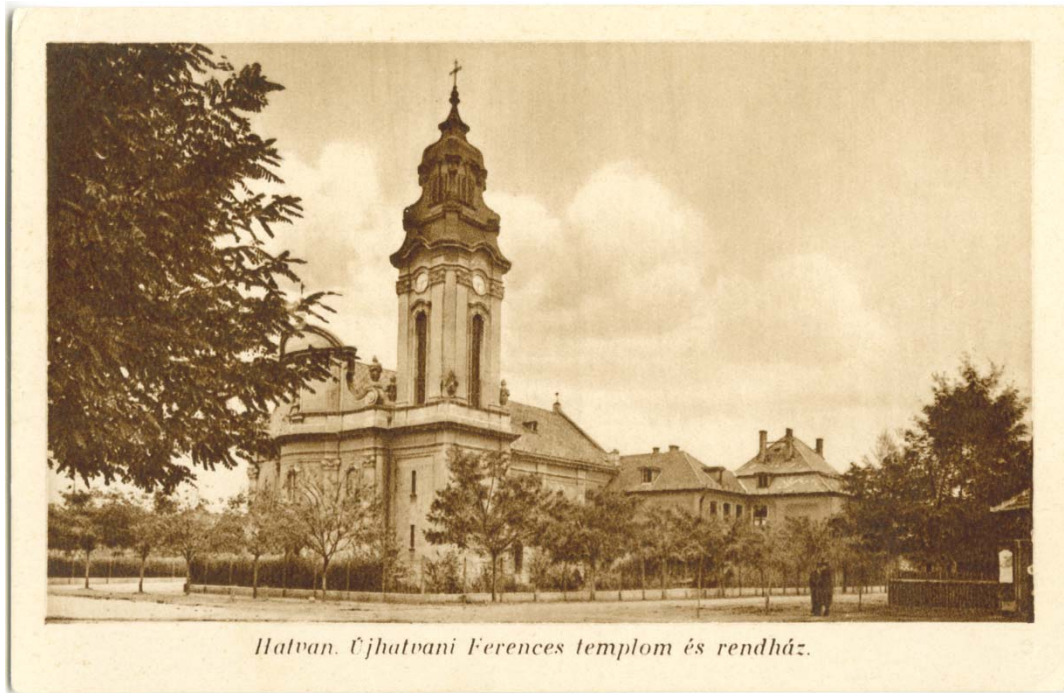
Amikor a templomot 1929. augusztus 20-án Szent István tiszteletére Hanauer A István váci püspök felszentelte, akkor még előtte futott a Nagytelekről a cukorgyárig tartó lóvontatású vasút sínpárja. A templom első lelkésze Nagy Gyula volt. 1931-ben építették hozzá a rendházat, melybe az újhatvani hívek kérésére ferences rendi szerzetesek telepedtek le, akik két évtizeden keresztül nyújtottak lelki támaszt az itt élőknek. A kolostor terveit, amely harmonikusan illeszkedett a templomhoz Ring Kálmán építész-mérnök készítette, és a kivitelezési költségekhez a Vasutasok Országos Gazdasági Egyesületének Hatvani csoportja 500 pengőt ajánlott fel 1930 augusztusában. A rendház megáldására 1931. augusztus 30-án került sor, és szintén Hanauer püspök végezte, aki az ünnepségen arról beszélt, hogy a „város fejlődése magával hozza majd idővel a kettéválást, de addig még egy plébániához tartozik egész Hatvan”.

Hanauer A István váci püspök és Lévay Mihály hatvani prépost megérkeznek a templomszentelésre

A templomkertben látható a „Szűzanya fogadószobája”, vagyis a lourdesi kőbarlang kicsinyített mása, amelyet 1934-ben építettek a hívek egy hónapi munkával a településen önálló szegfűkertészetet létesítő Neckuen Horst irányításával. A Hatvani családtól már kilépett főkertész – akit haláláig „szegfűkirálynak” hívtak –, ebben az időben már jól beszélt magyarul, és nevét is magyarosította Nyíres Jánosra.

A Szent Ferenc Rend kiadásában 1941-ben megjelent képeslapon is jól látszik, hogy milyen harmonikus egységet alkotott az egyhajós, egyetlen homlokzati tornyú templom és a ferences rendház alkotta épületkomplexum, amikor még nem volt körbezárva különböző lakóházakkal.

Így nézett ki a templom és a ferences rendház, amíg nem vették körül lakóházak

Az 1944 szeptember 20-i bombázás során a gyújtóhasábotól a templom tetőszerkezete teljesen leégett, komoly sérülések érték a freskókat is. A háborút követően 1946-ban Dénes Jenő restaurátor több éves munkával állította helyre a sérült freskókat fényképfelvételek, illetve a templomról megjelent képeslap sorozat alapján. A bombázáskor a kolostor egész berendezése is a lángok martaléka lett. Szerencsére ez az épületrész nem károsodott, így a harcok befejeztével azok az újhatvani gimnazisták és polgári iskolás tanulók, akiknek iskolájuk ideiglenesen használhatatlanná vált, ide a kolostorba jártak tanulni. Utána sokáig emlegették, hogy a ferences szerzetesek szerény reggelivel várták őket, és délelőttönként hittant tanítottak, délutánonként énekkart szerveztek a számukra.

Az új plébánia 1946-ban önállósodott Pétery József váci megyéspüspök jóvoltából, aki az új egy-házközség határának a Salgótarján–Szolnok vasútvonalat jelölte ki. 1946-ban az új hatalom belügyminisztere nem nézte jó szemmel a szerzetesrendek működését, és az ÁVO koholt vádak alapján elhurcolt az újhatvani kolostorból négy szerzetest: P. Lukács László Pelbártot, P. Zachar Imre Róbertet, Farkas Imre Jozafát és Richter Károly Regalát. Egyiküket P. Lukács László Pelbártot egy Finn-Karéliai munkatáborba száműzték, és ott is hunyt el.

1947. június 7-8-án Hatvanban tartották az Eucharisztikus Napokat, ahol megjelent a magyar katolikus egyház teljes vezetése, és több ezer ember előtt beszélt a Kossuth téren Mindszenty József esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása. Az esemény két rendezője Csík József prépost és Páter Dr. Zentai Marcellin rend-főnök volt. Őt Kriszten Ferenc követte a rendfőnöki székben.

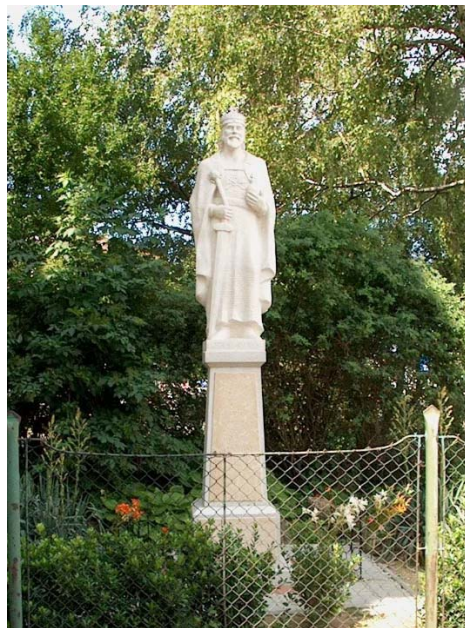
1950-ben kormányzati döntés alapján feloszlatták a szerzetesrendeket, ezért június 19-én az államvédelmi hatóság emberei megjelentek, hogy kitelepítsék az atyákat. A védelmükre kelő hívekből kisebb tüntetés kerekedett, amelynek résztvevőit elhurcolták, és utána majd 300 főt kitelepítettek. Az üresen maradt kolostorban 1954-től leánykollégium működött, és az egyháznak évi 2100 forint jelképes összeget fizettek a használatért. A rendszer-váltás után 1990-ben a hajdani kolostor épületét is visszakapta az egyház, a templomot és a rendházat elzáró fal lebontása és az épület rendbetétele Mándoki György plébános nevéhez fűződik.

A templomban 1992-ben két emléktáblát helyeztek el, az egyiket P. Kriszten Rafael házfőnök, a másikat P. Lukács László Pelbárt vértanú szerzetes tiszteletére. 2001. augusztus 20-án avatták fel a jelenleg a templom mellett álló Szent István szobrát, melyet Szpisják Pál szobrászművész készített.

Lukács Pelbárt ferences szerzetes és emléktáblája

Szpisják Pál Szent István szobra

Napjainkban már csak a tér elnevezése – Ferencesek tere – illetve a templom freskói mellett csak az emléktáblák utalnak arra, hogy ez a templom egykor a ferenceseké volt.

Aki az újhatvani templomot tervezte

Irsy László vitéz (Somlójenő, 1895. szept. 4. - Bp., 1981. ápr. 24. - a családneve 1930-ig Irsik volt.) - építész, építészeti szakíró. 1914-18-ban az I. világháború különböző frontjain harcolva főhadnagyként szerelt le. 1921-ben építészmérnöki oklevelet szerzett a budapesti műegyetemen. 1922-29-ben ugyanitt Sándy Gyula mellett tanár-segéd, majd adjunktus a II. számú épületszerkezeti tanszékén. 1929-től a Budapesti Felsőépítő Iskola tanára, majd 1935-36-ban igazgatója. 1936-37-ben az Iparügyi Minisztérium XV. ügyosztályának helyettes vezetője, majd miniszteri tanácsos. 1937-től a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alelnöke. 1940-től a Magyar Képzőművészek Egyesületének építőművészeti csoportjának az elnöke. 1940-44-ben Ő szerkesztette a Magyar Építőművészet című folyóiratot. 28 tervpályázaton nyert díjat. Életében 18 templomot tervezett, köztük a veszprémi Margit-templomot, de Komlón, Balatonföldváron, Rákoshelyen, Szilasbátháson, Nagytarcsán, Isaszegen, Maglódon stb. láthatjuk munkáit. De Ő tervezte a Katholikus Tanáregyesület székházát, a Szent Gellért Kollégiumot Budapesten, az albertyi és ordasi elemi iskolát és a Kereskedelemügyi Minisztérium üdülőházát. 1950-től nyugalomba vonulásáig az Erőmű Tervező Iroda építész, irodavezetője, majd főépítész. Emellett számos középület és lakóház épült a tervei szerint. Megemlítenék még az Ajkai Timföldgyár- és Alumíniumkohót, valamint annak lakótelepét.

Könyvei: *A családi ház* (Bp., 1930); *Az én házam - az én váram*. Hogyan építem, hasznosítsam házam, kertem, otthonom? Előszó: Sándy Gyula. Bp., 1933.; *Községeink és városaink rendezése* (Bp., 1945)

Bacsa Tibor

Irodalomjegyzék

Kovács János István – Soós Ádám: Elfelejtett évtizedek – Pálhidy Mihály emlékkönyv Hatvan, 2001.

Kovács János István: A hatvani prépostság története

Magyar Életrajzi Lexikon

Magyar Katolikus Lexikon

Demény-Dittel Lajos: HATVAN PRESS 1993.decemberi száma

Hajós-Baku Eszter Judit: Hagyomány és újítás a centralitás történeti hagyománya és korszerűsége a két világháború közötti magyar templomépítészetben - Phd doktori értekezés

Bacsa Tibor-Hatvani Márk: Hatvan képes levelezőlapok tükrében Hatvan Polgármesteri Hivatal 2010.

Amennyiben a templom felavatási ceremóniára részletesen kíváncsi a mellékelt dokumentumot olvassa el!

Szent István napján szentelte fel a váci püspök a hatvaniak új templomát

- Az Uj Nemzedék tudósítójától -

Hatvan, augusztus 20.

Hatvanban, a híres vasuti gócpont Uj-hatvannak nevezett részén már egy esztendeje lázas munkával épül az új hatvaniak szép hatalmas, barokk stíli temploma. A templom, amelynek felépítése százharmincezer pengőbe, eddigi belső berendezése huszezer pengőbe került, a legszebb bizonyosság arra, hogy a kisemberek mennyire ragaszkodnak hitükhöz, s hogy a vallásosság milyen intenzív még olyan helyen is, ahol nagy munkástömegek laknak. Ujhatvanban csupa kisember lakik. Vasutasok, munkások, egyszerű földmives emberek vállalták a százharmincezer, illetve százötvenezer pengő előteremtését s Lévy Mihály c. püspök, hatvani prépost és vezérkarának munkájával sikerült is elérni, hogy a templom, amelyet Irsik László műépítész, műegyetemi adjunktus tervezett, Ring Gyula és Ring Kálmán hatvani műépítész épített fel tiszta barokk stílusban, egy év alatt elkészült s tegnap Szent István király ünnepén, Hanauer A. István váci püspök már fel is szentelhette.

A templomszentelés alkalmából egész Hatvan és a pályaudvar diszbe öltözött. A reggeli gyorssal érkező váci püspököt a pályaudvaron

Gyürky Imre

szolgabíró köszöntötte népes küldöttség élén, amelynek sorában ott volt Okolicsányi Imre, Heves megye alispánja, Balázsovics Oszkár országgyűlési képviselő földbirtokos, Cserey Jenő vezérőrnagy, Hangay Rupert kerületi esperes, Szinyey-Merse Jenő császári és királyi kamarás, a hatvani kerület országgyűlési képviselője s Révész József rendőrkapitány vezetésével a rendőrség egy disz-osztálya. A pályaudvar előtt a püspök Balázsovics Oszkár földbirtokos pompás ötfogatásra szállt és behajtatott a városba, ahol a plébánián Lévy Mihály c. püspök, pápai prelátus, hatvani prépost-plébános fogadta, a helyi és a vidéki pap-ság élén.

A plébániáról Hanauer A. István váci püspök kíséretével együtt átvonult Uj-hatvanba. A templom előtti téren diszkapu várta a főpásztort, amely alatt

Csepány Géza

volt országgyűlési képviselő, az egyház-község világi elnöke, fekete diszmagyarban köszöntötte a főpásztort. A püspök rövid válasza után megkezdődött a templomszentelési szertartás, ezer és ezer hívő jelenlétében. Az előkelőségek között ott volt özvegy Ghillányi Imréné báróné, Szinyey-Merse Jenő országgyűlési képviselő felesége, Kele István dr. jáászberényi apátplébános, Samarjay Lajos a Máv. elnökgazdájának képviseletében Gámán Gábor igazgató, a miskolci üzlet-vezetőség részéről Boggyós Ottó igazgató, Mattheidesz Károly állomásfőnök és még sokan mások. A környékbeli katolikusok és az óhatvaniak zászlók alatt, egyházi körmenetben jöttek el a templomszentelésre. A szertartás alatt a hatvani Máv. Dalkör énekelte a rituálé szerint előírt egyházi énekeket.

A templomszentelés szertartása után az új templomban Hanauer A. István püspök mondotta az első szentmisét, s mise alatt több mint ezer hívőt áldoztatott meg. Mise végén

Lévy Mihály

c. püspök jelent meg a szószéken s költői szárnyalású szavakkal köszöntötte az új templomot, mint „halott kövekből élő hit-tel épített földi mennyországot”. A magasroptú szentbeszéd után a hívők serege körmenetben vonult vissza az óhatvani templomba. Ezután a Máv. elemi iskola tornatermében ünnepi bankett volt, amelyen az egyetlen felkészült

Hanauer A. István

váci püspök mondotta. Beszédében megemlékezett arról, hogy nem véletlen, hogy éppen Szent István napján szentelte fel a Szent István király emlékének szentelt templomot, mert Szent István kora óta a hatvani prépostság és a hatvani katolikusok százados vérzivatarjai között is még a törökhadóltás idején is hűek tudtak maradni a nagy király hagyományaihoz. Köszöntötte Lévy Mihály c. püspököt és a híveket, azért, hogy áldozatkészségük-ből a templom megszületett.

Fővárostól

huszonöt kilométerre 150 hold elsőrendű szántó és rét eladó, magyar holdankint 1200 pengőért.

Cím a kiadóhivatalban.

Bankett után a püspök kíséretével visszautazott a fővárosba. A hatvaniak az új templommal nemcsak szép istenházat, hanem művészi stílusú egyházi épületet is kaptak, amelyben a főoltár képét (Szent István király feljárnja országát a magyarok Nagyasszonyának) Borsos Ferenc festőművész festette. Ha a hatvani hívők a templom belső berendezésében ragaszkodnak a pompás barokk stílushoz, az újhatvani templom egyik legszebb vidéki templomunk lesz. Itt említjük meg, hogy Klebelsberg

Kunó gróf kultuszminiszter a templomszentelés alkalmával Lévy Mihály c. püspökhöz, aki több cikluson keresztül országgyűlési és nemzetgyűlési képviselő is volt, a következő táviratot intézte: „Az új templom felszentelésén a Szent István-ünnepségek miatt nem jelenhettem meg. Ezuton kérem tehát a Mindenható áldását az új Isten-házára, azzal az óhajttal, hogy minél több buzgó ima szálljon onnan az Egék Urához egyházunk és hazánk boldogulásáért. Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter.”

Ujabb halálos összeütközés volt tegnap a Schutzbund és a Heimwehr között

A Heimwehr egyik emberét agyonszúrták — A tettest letartóztatták

- Az Uj Nemzedék tudósítójától -

Bécs, augusztus 20.

Az egyik lap tudósító szerint az elmúlt éjjel a Bécs melletti Siebenhirtenben, amely a bádeni villamos vasut mentén fekszik, összeütközés támadt a Schutzbund és a Heimwehr tagjai között. Ez utóbbiak köréből löttek is, de a lövések senkit sem találtak. Az utána támadt verekedés során azonban a Heimwehr egyik emberét agyonszúrták. A Heimwehr kihallgatott tagjai kijelentették, hogy közülük senki sem szurt. Az ügy tisztázása folyik.

Letartóztatták a tettest

Bécs, augusztus 20.

A Sozialdemokratische Korrespondenz jelentése szerint már

megtalálták és letartóztatták azt a férfit, aki a bádeni villamos vonalán a Heimwehr egyik tagját leszurta.

Ugyane forrásból származó hír szerint a letartóztatott nem tagja sem a

Schutzbundnak, sem a szociáldemokrata pártnak, hanem garázdaságáról ismert egyén, aki több ízben próbálkozott felajánlkozni a Schutzbundnak és tegnap is önként csatlakozott a Heimwehr üldözőihez.

Bécs, augusztus 20.

A legutóbbi napok eseményeivel kapcsolatosan a rendőrség több kommunista terjesztése miatt. A Rote Fahne tegnapi különkiadását eldobozták.

Nincs hír az ocedánrepülő svájciakról

Utoljára még az Azori-szigetek fölött látták őket

- Az Uj Nemzedék tudósítójától -

Lisszabon, augusztus 20.

Käser svájci repülő és társai felül tegnap este óta, amikor az Azori szigetek fölött repültek el, semmi hír sem érkezett. Aggodalomra ez nem ad okot, mert a svájci gép Halifaxig hajóktól nem járt utvonalon halad és Käsernek nincsen rádióállomása. Ily körülmények között ma éjszaka várható csak az első hír a svájciakról, mert az éjszaka el kell érniük az amerikai partot.

Szeptemberben megkezdődik a koblenzi zóna kiürítése

- Az Uj Nemzedék tudósítójától -

Páris, augusztus 20.

A reggeli sajtó Stresemann, Briand, Hymans és Henderson tegnapi tanácskozásainak a legnagyobb jelentőséget tulajdonítja. A lapok megállapítják, hogy a koblenzi zóna kiürítése már szeptemberben megkezdődik és a csapatok visszaállítása december végéig befejeződik. Henderson bejelentette a teljes kiürítés végrehajtását Anglia részéről, miután a Young-tervezetben nincs anyagi fedezet a megszálló csapatok további költségeire. A Matin szerint francia részről a megszálló csapatok által okozott károkért igényelt német követelések törlését kérik, azzal az indokolással, hogy a kiürítésnek a megállapított időpont előtt négy évvel történő végrehajtása indokoltá teszi azt, hogy a németek ezt az engedményt megtegyék.

Halálos fürdő-szerencsétlenség a Dunán

- Az Uj Nemzedék tudósítójától -

Halálosvégű fürdőszerecsétlenség történt hétfőn délután a Dunán, amelynek áldozata Jambrics Sándor, huszonkilenc esztendőes vegyész-mérnök, Jambrics Ferenc a budapesti főkapitánysághoz beosztott rendőrkapitány öccse. A két Jambrics-testvér nagyobb társasággal indult el rákospalotai lakásukról egy dunai kirándulásra. Körülbelül tizenötven mentek a Dunához és itt csónakba akartak ülni, hogy evezzenek egy kicsit a vizen. A társaság egyrésze az evezés helyett a Dunában lubic-

kolt. Jambrics Sándor vegyész-mérnök, aki nem tudott uszni, nem mert belemenni a vízbe. Erre valahonnan egy mentőövet keritettek és ezt a derekára kötötték.

Jambrics Sándor most már bátran a vízbe ugrott és látván, hogy a mentőöv kitünően fentartja, messze eltávolodott a parttól. Jól bent volt már a Duna közepén, amikor borzalmas szerencsétlenség történt. A mentőöv még eddig ki nem derített módon levált a fiatal vegyész-mérnök derekáról, a szerencsétlen fiatal ember kétségbeesetten kapálózott és kiáltozott segítségért. A társaság többi tagjai csónakon és uszva siettek segítségére, de mire megközelítették, már elmerült a vízben. Hosszu ideig keresték, de nem dobta fel a víz. A tragikus végű fürdőzést bejelentették a főkapitányságon.

Egy német hidroplán 2600 kilométert repült tizenhét óra alatt

- Az Uj Nemzedék tudósítójától -

Berlin, augusztus 20.

A német Lufthansa által átvett Rohrbach-Romar nagy hidroplán ma közbeeső leszállás nélkül sikerrel megtette első nagytávolságu repülését. A hidroplán 3 óra 40 percekor indult el Travemündéből Hollandián át Anglia felé és fél 9-kor repült el Norwich, fél 10-kor pedig Hull fölött. Ezután Oslo felé vette útját, ahová délután háromnegyed 4 órakor érkezett meg. Visszafelé a Romar este háromnegyed 7-kor látták Kopenhága fölött és este 8 óra 35 perckor szerencsésen megérkezett Travemündébe.

A repülőgép eszerint 2600 kilométert tett meg 17 óra alatt, óránkénti átlagos sebessége tehát 153 kilométer volt. Ez az ut 200 kilométerrel hosszabb, mint a délamerikai (Cap Vera-Fernando Horonha), amelynek céljaira készült. A repülőgép akció-rádiusának kipróbálását még folytatják. Az eddigi eredmény azonban már jelentős előhaladás az Océántúli repülés felé.

Társulnék

Intelligens, tőkejét jól gyümölcsösztetni akaró, correct uriemberrel, aki a környéken fellállítandó **gomba- és faj-bazom i-tenyészde** fejlesztésében részt óhajt venni. Társulási lehetőség **2000-től 5000 pengőig**, mely összeg ingatlan és felszereléssel garantálva. Ajánlatok: „**Szatortelem előnyben**” jelizére a kiadóhivatalba kéretnek.

Jegyzők, vidékiek, közalkalmazottak, földbirtokosokkal

összalkalmazásban állók nagy jövedelmet biztosíthatnak maguknak pénzkezelés-igénylések szerzésével. Jelige: »Biztos megélhetés.«

Házhelyek, villatelkek!

Budapesttől 16 km-re, fővonalai vasútállomás mellett, kitünő közlekedéssel, a vidék legszebb helyén. — **Állami tisztviselők, altisztek, vasutasok, villamos alkalmazottak és magánosok** részére, rendkívül előnyös feltételek mellett, **kétszázéves részleltetésre**, négyzetötenként 3-12 pengőig eladók. Bővebbet Honvéd-utca 10, I. 18.

A Gellérthegy déli lejtőjénél,

októberben meginduló villamos-megállónál, keleti és déli fekvésű **gyönyörű villatelkek** most még ötenként 110 P-ért fizetési kedvezménnyel eladók. V. ker., Honvéd-utca 10. szám

Alkalmi vétel a Hidegkúti-uton!

Gyönyörű fekvésű, minden közüzemmel ellátott fásított 400 öles villatelkek, közvetlen villamosmegállónál, telkenként 11, 15 és 16 ezer pengős áron a leg-messzebbmenő fizetési kedvezménnyel. Központi ingatlanforgalmi iroda V., Honvéd-utca 10., I. 18. eladók.

Balatonparton Szepezden,

erdős villatelkek gyönyörű kilátással, nagy tölgyfaerdőkkel körülvéve olcsón, részletre eladók. Felvilágosítást nyújt Klich Józsefné penziója Virius-telepen, u. p. Szepezd. Budapest V., Honvéd-utca 10. szám, I. emelet. 18. Telefon: 127-47.